

boekbesprekingen

J. CURRAN en M. GUREVITCH
(Ed.),

Mass media and society.

London, Edward Arnold, 1991, 350 blz.

'Mass communication and society', oorspronkelijk bedoeld als tekstboek voor de Open University in Groot-Brittannië, dateert al van 1977. *Mass media and society* kan beschouwd worden als zijn opvolger: sommige grote namen zijn weer present, en de indeling van het eerste werk is behouden in het huidige (algemene perspectieven, mediaproductie, bemiddeling van culturele betekenissen). Maar de inhoud is vanzelfsprekend geactualiseerd. Zoals het nu voorligt presenteert deze reader een debat tussen pluralistische, neo-marxistische, feministische en postmodernistische perspectieven over media. Het is een niet te ontwijken basisboek waarin een overzicht wordt gegeven van de stand van de mediastudies begin van de jaren negentig.

G.D.M.

J. LULL (Ed.),

Popular music and communication.

Newbury Park, Sage, 1992, 247 blz.

Eén van de meest interessante readers over populaire muziek is aan zijn tweede editie toe. J. Lull is er in geslaagd een indrukwekkende collectie van essays te verzamelen, dikwijls van de meest gerenommeerde auteurs in het studiegebied. Het onderzoeksgegeven wordt benaderd zowel vanuit het standpunt van de muziekindustrie als vanuit cultureel perspectief als vanuit het standpunt van het luisterende, dansende en videoclips kijkende publiek.

G.D.M.

L. VAN POECKE,
Verbale communicatie.
Leuven, Garant, 1991, 147 blz.

'De taal' lijkt van nature het 'jachtgebied' van de linguïstiek en van taalwetenschappers. De communicatiewetenschap lijkt daar hooguit van te kunnen lenen. Linguïsten zouden kunnen menen dat er in de communicatieleer hooguit behoefte kan bestaan aan een oppervlakkige inleiding in de linguïstiek. Eventueel zal de taalwetenschapper nog aanvaarden dat de communicatiespecialist uit zijn domein het één en het ander leent, dat hij echter dat domein zou kunnen aanvullen, ja zelfs herdefiniëren, zal niet altijd in dank worden aanvaard.

Linguïsten die er dergelijke opvattingen op na zouden houden, zullen een harde dobber hebben aan het onlangs door Garant gepubliceerde boek *Verbale communicatie* van Luc Van Poecke.

Klassieke linguïstische modellen komen daaruit eerder naar voor als theorieën die te kort schieten als het er op aankomt de communicatieve aspecten van verbale communicatie te onderzoeken.

Het hele boek staat in feite in het teken van zo'n denkbeeldige discussie tussen linguïstiek en communicatiewetenschap, waarbij de eerste wetenschap zich vooral zal interesseren voor de relatie tussen de taal en het denken, voor processen van betekenisuitdrukking, terwijl de tweede taal zal zien als een (zeer belangrijk) instrument van intermenselijke communicatie en als het resultaat van betekenisvorming.

Door deze twee aspecten van de studie van de taal als een rode draad te gebruiken, slaagt Van Poecke er in een domein dat zo uitgebreid en varieëerd

is dat het moeilijk wordt nog van denkrichtingen te spreken (die veronderstellen immers samenhang en overeenkomst), toch orde en overzicht aan te brengen. Hij vertrekt daarvoor van een linguïstiek die zich alleen met de taal als code bezighoudt en alleen oog heeft voor grammaticale en andere regels die de vorming bepalen van zulke kleine eenheden als zinnen en onderdelen daarvan. Vervolgens behandelt hij de semiotiek die reeds sterk wees op het relatieve (dus 'sociale', cultureel bepaalde) van betekenissen, om ten slotte een uitgebreid hoofdstuk te wijden aan de pragmatiek, wat dan de studie is van (zoals hij het in de inleiding noemt) 'de regels die het gebruik van een bepaalde code regelen in relatie tot een bepaalde gebruikssituatie, een bepaalde communicatieve context'.

Luc Van Poecke behandelt in *Verbale communicatie* een verbazende hoeveelheid invalshoeken en theorieën. 'Verbazend' omdat hij er in slaagt deze verscheidenheid te kaderen in enkele grote stromingen en, meer nog, in een evolutie. Van Poecke ontwikkelt doorheen deze bundeling van inzichten (een 'postmodernistische', citerende vorm van theoretiseren) een eigen visie waarin de mens verschijnt als een wezen dat gedeeltelijk creatief en interactief betekenissen creëert en communiceert, maar tegelijkertijd gedwongen is dat te doen in een cultureel bepaald kader dat hem beperkingen en regels oplegt. In zijn synthese verwerpt hij dan ook zowel de naïviteit van de etnomethodologie, waarin de mens als taalgebruiker een vrijwel onbeperkte keuzevrijheid geniet, en een in zijn onwezenlijke abstractie onbruikbare linguïstische beperking tot het bestu-

deren van de bouwstenen van de (taal)-codes. Het project dat hij voorstelt in zijn besluit vervangt de 'linguïstiek' door een 'pragmatiek' die hij de etnografie van de communicatie noemt.

Spijtig is wel dat scholastieke bescheidenheid ertoe heeft geleid dat Van Poecke de link tussen de delen vaak enkel in inleidingen en besluiten legt. De onaanachtige lezer kan daardoor geneigd zijn de hoofdstukken te veel als van elkaar losstaande delen te beschouwen.

Met deze synthese in het achterhoofd verschijnt de relatie tussen linguïstiek en communicatiewetenschap in een heel ander daglicht.

De communicatiewetenschapper ontleent in die optiek niet langer een overzicht van linguïstische theorieën om aan de bestudeerders van communicatie een zekere achtergrond mee te geven over één van de bouwstenen van de communicatie (taal). Veeleer is het zo dat het project van een etnografie van de communicatie, omwille van zijn sociaal-wetenschappelijke interesse voor het pragmatische, sociale element van het gebruik van de taal, alleen maar vanuit de communicatiewetenschap kon zijn ontstaan.

J.V.D.B.

J.P. PAUL,

Economie de la communication tv-radio.

Paris, Presses Universitaires de France, 1991, 125 blz.

Economie de la communication tv-radio biedt een vrij uitgebreid beeld van het omroeplandschap in Frankrijk. Jean-Pierre Paul behandelt onder meer de verspreiding van tv-programma's, de

organisatie van het aanbod, de commerciële strategie van de programmatie en het belang van het publiek.

Tot slot schetst hij nog kort de omroep in de Verenigde Staten, Japan, Italië, Duitsland en Groot-Brittannië.

C.F.

M.L. DEFLEUR en E.E. DENNIS,

Understanding mass communication.

Boston, Houghton Mifflin Company, 1991, 637 blz.

De vierde editie van *Understanding mass communication* biedt een vrij goed overzicht van de verschillende invalshoeken in de massacommunicatie.

In het eerste deel, 'The development of the media', wordt de historiek van de verschillende media geschetst. Deel 2, 'The media in contemporary society', behandelt de evolutie van de media-technologie en de economische en politieke invloeden op de media. In het derde deel, 'Media-related industries', gaan de auteurs in op een aantal industrieën die van de media afhankelijk zijn (o.a. reclame en public relations). De persoonlijke en sociale gevolgen van massacommunicatie komen aan bod in het laatste deel. Daarin wordt ook aandacht besteed aan het communicatieonderzoek en aan de rol van een media-ethiek.

Understanding mass communication is dan ook niet alleen een middel om studenten in te leiden in de massacommunicatie, maar biedt aan alle geïnteresseerden een veelomvattend overzicht van het communicatiewetenschappelijk terrein. Het werk is wel afgestemd op een Amerikaans publiek.

C.F.

S.R. MELKOTE,
**Communication for development in
the third world : theory and practice.**
London, Sage, 1991, 288 blz.

Communication for development in the third world biedt de lezer een beknopt historisch overzicht van wat men in het Engels 'development communication' noemt, met enkele reflecties over de theorie en de praktijk van communicatie voor ontwikkeling sinds de jaren '40. Dankzij de duidelijke structuur en zijn synthetisch karakter is dit boek een handzaam studieboek voor elkeen die besloten heeft zich te verdiepen in de problematiek van communicatie en ontwikkeling en de verschillende paradigma's die het communicatiedebat terzake hebben gedomineerd.

G.C.

B.T. McINTYRE,
Advanced newsgathering.
New York, Praeger Publ., 1991, 281 blz.

Bryce T. McIntyre schreef *Advanced newsgathering* als een gevorderde schrijfcursus voor toekomstige journalisten. Toch kan men volgens hem het boek ook gebruiken bij inleidende cursussen, maar dan moet er vooral aandacht besteed worden aan de eerste drie hoofdstukken (inleiding over het beroep, het schrijven van nieuwsberichten en het interview).

De volgende hoofdstukken behandelen de Amerikaanse instituties : de politiek, het onderwijs, het rechtssysteem, het legerapparaat, de economie en de gezondheidswereld. In de resterende hoofdstukken gaat de auteur onder meer in op het gebruik van statistieken, de wetenschapsjournalistiek en 'investi-

gative reporting'.

Advanced newsgathering is dus een boek met een heleboel informatie over de werking van de Amerikaanse samenleving en over hoe men daarover verslag kan uitbrengen. Na elk hoofdstuk worden bovendien nuttige adressen gegeven waar de journalisten terecht kunnen voor bijkomende informatie. Het werk is bijgevolg niet enkel te gebruiken als cursus, maar kan ook dienst doen als referentiewerk, vooral voor Amerikaanse journalisten.

C.F.

S.H. SURLIN & W.C. SODERLUND,
Mass media in the caribbean.
New York, Gordon & Breach, 1990,
471 blz.

Dit uitgebreide volume in de serie 'Caribbean Studies' handelt vooral over de invloed van nationale en internationale media op de verschillende Caraïbische samenlevingen. Na een uitgebreide kennismaking in 14 hoofdstukken met de massamediasituatie op de Caraïbische eilanden, komen enkele internationale en regionale mediatopics aan bod die de eilandengroep kenmerken, waaronder de effecten van de kabel in de Dominikaanse Republiek, het behoud van de culturele identiteit, ideologische verschillen in de persverslaggeving over de Grenada-crisis, de radio-oorlog tegen Cuba, het kleine nieuwsagentschap CANA en Calypso of Reggae als medium in verkiezingstijd. *Mass media in the caribbean* is als bundeling van degelijke media-studies over de Caraïbische eilanden meer dan een terreinverkenning.

G.C.